

Sisäministeriö
Rajavartio-osasto

09.02.2016

Oikeusministeriö
oikeusministerio@om.fi

Oikeusministeriön lausuntopyyntö 20.1.2016, OM 8/41/2014

Liiketoimintakiellosta annetun lain muuttaminen

Oikeusministeriö on pyytänyt Rajavartiolaitokselta lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta liiketoimintakiellosta annetun lain muuttamiseksi.

Sisäministeriön rajavartio-osasto pitää hallituksen esitysluonnoksen tavoitteita kannatettavana. Voimassa oleva liiketoimintakielloa koskeva lainsäädäntö on ollut osin tulkinnanvarainen liiketoimintakiellon edellytysten tutkimiseen oikeutettujen esitutkintaviranomaisten osalta. Rajavartio-osasto lausuu asiassa oman toimialansa osalta seuraavaa:

Ehdotetun liiketoimintakiellosta annetun lain 19 a §:n mukaan jos henkilö on epäiltynä liiketoiminnassa tehdystä rikoksesta, jota ei voida pitää vähäisenä tai lain 3 §:n 3 momentissa tarkoitettua liiketoiminnassa tehdystä rikoksesta, on esitutinnan yhteydessä tutkittava edellytykset määrätä liiketoimintakiello. Säännös velvoittaisi jatkossa kaikkia esitutkintaviranomaisia liiketoimintakiellon edellytysten tutkimiseen. Liiketoimintakiellosta annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaisia rikoksia ovat muun ohella rikoslain 25 luvun 3 ja 3 a §:ssä mainitut ihmiskauppa ja törkeä ihmiskauppa, jotka kuuluvat Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan ydinalueelle. Myös esimerkiksi Rajavartiolaitoksen tutkimissa liiketoiminnassa tehdyissä epäilyissä ympäristörikoksissa tulee jatkossa tutkia edellytykset liiketoimintakiellon määräämiselle.

Rajavartio-osasto pitää muutosta kannatettavana. Esityksessä tulisi vielä kuitenkin selventää se, mitä toimivaltuuksia esitutkintaviranomaisella on käytössään liiketoimintakiellon edellytysten selvittämiseksi esitutinnan yhteydessä. Kysymykseen voi tulla esimerkiksi tilanne, jossa suoritettava toimenpide ei olisi

tarpeen tutkittavan rikoksen selvittämiseksi, mutta sitä tarvittaisiin samassa yhteydessä suoritettavan liiketoimintakiellon edellytysten selvittämiseksi.

Esityksessä ehdotetaan myös, että liiketoimintakiellosta annetun lain 19 a §:ään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa annettaisiin lain 21 a §:n 3 momentissa mainitulle valvontaviranomaiselle syyttäjän lisäksi oikeus pyytää miltä tahansa esitutkintaviranomaiselta liiketoimintakiellon edellytysten tutkintaa. Edellä mainittu tutkinta koskisi lain 3 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisia tilanteita, joissa on kyse liiketoimintaan liittyvien lakisääteisten velvollisuuksien olennaisesta laiminlyönnistä, mutta joissa ei ole syyllistytty rikolliseen menettelyyn. Ehdotuksen mukaan velvollisuus tutkinnan suorittamiseen olisi kaikilla esitutkintaviranomaisilla ja tutkinta suoritettaisiin noudattaen poliisilain (872/2011) 6 luvun säännöksiä poliisitutkinnasta. Esityksessä on todettu, että käytännössä tutkinnan voisi suorittaa poliisin lisäksi Tulli ja mahdollisesti myös Rajavartiolaitos.

Rajavartio-osasto toteaa, että Rajavartiolaitos ei ole liiketoimintakiellosta annetun lain nojalla liiketoimintakielloa valvova viranomainen eikä se myöskään tutki rikoslain (39/1889) 16 luvun 11 §:ssä rangaistavaksi säädettyä liiketoimintakiellon rikkomista. Rajavartio-osasto ei pidä tarkoituksenmukaisena, että sille säädettäisiin velvollisuus tutkia liiketoimintakiellon määräämisen edellytyksiä muutoin, kuin esitutkinnan yhteydessä. Rajavartiolaitoksen toimialan osalta on vaikea hahmottaa tilanteita, joissa tällainen tutkinta voisi ylipäätään tulla kysymykseen. Esityksen vaikutusarvioinnissa on todettu, että liiketoimintakiellon määrääminen muun kuin rikollisen menettelyn perusteella on ollut erittäin harvinaista, eikä tilanteen ole syytä olettaa muuttuvan merkittävästi. Mikäli Rajavartiolaitokselle säädettäisiin velvollisuus myös muun kuin esitutkinnan yhteydessä suoritettavan liiketoimintakiellon edellytysten tutkintaan, edellyttäisi se Rajavartiolaitoksen henkilöstön laajempaa kouluttamista tehtävään, jolla ei lähtökohtaisesti ole liittymäpintaa Rajavartiolaitoksen toimintaan. Tätä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena huomioiden, että nämä tutkinnat ovat olleet muutoinkin käytännössä harvinaisia ja esityksen mukaan lähtökohta olisi edelleen se, että poliisi suorittaisi tutkinnat näissä tapauksissa.

Lausunnolla olevassa ehdotuksessa esitetään muutettavaksi myös henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain (579/2005) 18 §:ää. Voimassa olevan säännöksen mukaan Rajavartiolaitoksella on oikeus saada tarvittavia tietoja yksityiseltä yhteisöltä ja henkilöltä pidättämiseen oikeutetun rajavartiomiehen pyynnöstä Rajavartiolaitoksen tutkittavan rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi. Muutoksella laajennettaisiin Rajavartiolaitoksen tiedonsaantioikeutta siten, että säännökseen lisättäisiin myös oikeus tietojen saantiin liiketoimintakiellon määräämisen edellytysten selvittämiseksi. Samalla Rajavartiolaitoksen oikeutta tietojen saantiin ehdotetaan kuitenkin rajoitettavaksi välttämättömiin tietoihin.

Rajavartio-osasto toteaa, että esityksessä ehdotettu sanamuoto tietojen välttämättömyydestä ulottuisi myös Rajavartiolaitoksen tiedonsaantioikeuteen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi ja siten rajoittaisi voimassa olevan lain mukaista tiedonsaantioikeutta. Rajavartio-osasto katsoo, että tässä yhteydessä ei ole tarkoituksenmukaista muuttaa jo aiemmin Rajavartiolaitokselle laissa säädettyjä tiedonsaantioikeuksia. Siten tietojen välttämättömyyttä koskevan edellytyksen tulisi koskea vain liiketoimintakiellon määräämisen edellytysten selvittämistä.

Rajavartio-osasto toteaa, että sillä on tiedossaan perustuslakivaliokunnan lausunnoissaan (PeVL 62/2010 vp ja 59/2010 vp) esittämät näkemykset tiedonsaantioikeutta koskevien säännösten sanamuotojen edellytyksistä. Rajavartio-osastolla on käynnistymässä henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain tarkistamista koskeva hanke. Tässä yhteydessä on tarkoitus selvittää henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain muutostarpeet kokonaisuutena sekä tehdä siihen tarvittavat säädösmuutokset.

Rajavartiolaitoksen apulaispäällikkö
Kenraalimajuri

Ilkka Laitinen

Rajavartioylitarkastaja
Varatuomari

Silja Hallenberg

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asiankäsittelyjärjestelmässä. Rajavartiolaitos 09.02.2016 klo 15.23. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

TIEDOKSI

Sisäministeriö
RVLE oikos ja rmos